

Hvad vil I være, når I bliver gamle?

”Hvad vil I være, når I bliver store”? synger Shu-bi-dua, og stiller hermed det spørgsmål, som børn og unge møder utallige gange i deres unge liv, og som de på et tidspunkt for alvor bliver nødt til at tage stilling til. Og i sandhed et spørgsmål, som de for ganske nyligt udsprungne unge studenter bliver stillet og stiller sig selv, længe inden huen velfortjent bliver sat til rette på deres lyse hoveder.

Mens de skønne unge mennesker tumler med at finde en hylde, der kan være den rette for dem, er der en del, for hvem studenterhuen eller anden skolegang ikke er helt så spritny, og som stiller sig selv spørgsmål, der ligner. Nemlig de spørgsmål, der handler om, hvad de gerne vil, at tiden og livet skal bruges til, og ikke mindst, hvad de har mulighed for, samt hvad helbred og andet tillader. Og ganske som hos børn og unge, er det også de andre, der stiller spørgsmålene, som nogen gange kan lyde i retning af: Hvad skal du så lave? Hvad vil du få tiden til at gå med? Dem, jeg her tænker på, er dem, der på grund af alder, om lidt ikke længere skal være en del af arbejdsmarkedet, eller dem, som ikke har været det i kortere eller længere tid.

Når jeg bliver gammel

Om det findes er også skrevet musik:

”Når jeg bliver gammel. Så vil jeg sidde på en bænk. Der hvor havet slår ind over molen...” Peter A. G. og Gnags har en fortræffelig sang om alderdommens vidunderligheder, og fortsætter i et andet vers: ”Skal bugten være så fuld af liv, der hvor solen går ned.”

Gennem de seneste 100 år har vi fået lagt ca. 25 år til den gennemsnitlige levealder. Men hvad skal vi egentlig stille op med de år, vi har fået lagt oveni, hvis vi da vel at mærke er blandt dem, der får lov til at få del i den livsbonus?

Vi bliver stadig ældre i Danmark, og selv om rigtig mange bliver flere år på arbejdsmarkedet, så har de fleste alligevel flere år end tidligere at være til i, når de har trukket sig tilbage. Nogen har måske endda 25 år eller mere tilbage. Det faktum betyder, at vi i dag har fået det, der kan betegnes som en helt ny livsfase.

Som ved alle de andre faser eller overgange i livet, kræver også denne overgang eller nye situation, at vi forholder os til den. Fordi overgangen fra en defineret tilværelse i arbejdslivet til et liv som pensionist kan opleves lige så overvældende som mange af livets andre store overgange. Og måske kan vi ind imellem have svært ved at anerkende, at ikke alle umiddelbart kan identificere sig med livet og minderne på bænken som Peter A. G. og Gnags synger om det. Eller billedet af pensionistlivet i Beatles-sangen "When I'm Sixty-Four", hvor man tilpas og lykkelig nyder sin alderdom.

Svær overgang

For ikke desto mindre kan overgangen fra livet på arbejdsmarkedet til et liv udenfor for ganske mange være en livsforandring af de store.

En forandring, hvis vanskeligheder vi måske ofte kommer til at overse hos både andre og os selv.

En forandring, som for mange faktisk kan medføre et tomrum og ikke sjældent en form for livskrise, der for nogen kan føre til ændret adfærd eller depression.

For hos de fleste er arbejdet meget tæt knyttet til identiteten og med til at definere os som menneske.

Jeg arbejder. Altså er jeg. Jobbet er ofte meningsskabende og med til at give os en betydning og en følelse af at udrette noget, at være til gavn og nytte og somme tider endda næsten uundværlige.

På jobbet er vi endvidere ofte en del af en sammenhæng og et fællesskab, hvilket måske gør det lettere at forstå, at det for mange også opleves som et tab og en sorg at forlade det.

For hvad er jeg, når jeg ikke længere er mit arbejde?

Hvem er jeg egentlig den dag, jeg hænger min identitet på knagen eller sætter den på hylden sammen med tavlekridtet, computeren, kitlen, præstekjolen eller malerpenslen?

Hvem er jeg, når jeg må overdrage gården, forretningen, kasseapparatet, talerstolen, kosten, bussen, tjansen, magten og æren til de andre?

Hvem er jeg? Hvad kan jeg? Hvad skal jeg stille op med mig selv og min medbragte og nu ikke helt nye krop? Og hvor er det lige, jeg skal stille de tomme flasker?

Det er nogle af de spørgsmål, som mange stiller sig selv, og som jeg tænker også er yderst vigtige at gøre sig tanker om og reflektere over.

Mens de nyslåede og skønne studenter lader sig hylde og velfortjent fester igennem, vil jeg tage mig god tid til at læse de breve, som en del, for hvem studenterhuen har ligget en nogle år i skabet, har skrevet til mig.

Breve, som handler om det at komme overens med at finde sig til rette i en ny livsfase, og som drejer sig om dette spørgsmål: Hvad vil I være, når I bliver gamle?

Jeg glæder mig til at bringe de breve her på siden i næste uge.